

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ ВІТОВСЬКОГО РАЙОНУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Туристичні послуги у сучасному світі набувають все більшого попиту, а з кожним роком цікавих місць для відвідувань стає дедалі більше. Вигідне розташування Вітовського району біля обласного центру та Бузького лиману є ключовим чинником для створення туристичного продукту на території району.

Українське село має надзвичайно багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самобутній побут, природні мальовничі ландшафти, а також лікувально-рекреаційні ресурси. Наші села багаті індивідуальним житловим фондом, добрими та працьовитими людьми. Водночас гострою проблемою багатьох сіл є стрімко зростаючий надлишок робочої сили. Враховуючи відсутність капіталовкладень на створення нових робочих місць у сільській місцевості України, на загальнодержавному рівні більше уваги варто приділяти тим галузям, які не потребують для свого розвитку великих коштів.
[1]

Тому, вважаємо вкрай актуальним на сьогодні здійснювати дослідження, спрямовані, в першу чергу, на популяризацію та пошук туристично-привабливих об'єктів, покращення іміджу Вітовського району та збільшення загальних знань серед населення про історію та сучасність. Подібні заходи сприятимуть розвитку туристичної сфери в межах даної території.

Наявний потенціал Вітовського району стимулює створення нового туристичного продукту, який може бути представлений різноманітними об'єктами, зокрема історико-археологічними, релігійними, індустріальними та ін.

Значний внесок у дослідження Вітовського району за останні роки внесли такі науковці та діячі як В. П. Мних, О. І. Ясько, І. А. Снитко, В. А. Касьяновський, О. О. Ярмошевич, В. Б. Гребенніков, С. М. Яценко.

Історично склалося так, що адміністративний центр Вітовського району розташований у місті Миколаїв. Відбулося це 1973 року шляхом приєднання районного центру, міста Жовтневе, до Миколаєва та утворенням Корабельного району міста.

Найбільший населений пункт Корабельного району – Жовтневе – за свою досить давню історію мав такі назви: Винорадна Криниця (до кінця 14 ст.), Вітовка (до 1789 р.), Богоявленськ (до 1937 р.), с. Октябрське (до 1961 р.), м. Жовтневе (до 1973 р.). [2]

Вітовський район (до 2016 року Жовтневий) з кінця 2020 року входить у склад Миколаївського району Миколаївської області. Останнє десятиліття стало визначним на зміни та відкриття у районі як політичні так і історичні, за цей час активістами та краєзнавцями було проведено масштабну роботу з розбудови туристичної сфери та популяризації потенційних туристичних дестинацій місцевості.

Вітовський район розташований у південній частині Миколаївської області і являє собою пласку рівнину, яку в північно-західній частині з півночі на південь перетинає р. Інгул, до долини якої виходить кілька невеликих давніх балок. На заході район межує з лівим берегом Бузького лиману. [3]

Елементом готового туристичного продукту досліджуваної території може бути оглядова екскурсія Вітовським районом. На нашу думку, найбільш привабливими об'єктами для екскурсантів є:

Вітовське джерело (м. Миколаїв)

Було в Богоявленську унікальне джерело води. З давніх-давен люди селилися переважно біля води, і тому не дивно, що поселення Вітовка було засноване у балці, яка на давніх мапах позначена як Вітовтова-Кличанівська. З роду в рід місцеві мешканці переповідають різні за змістом легенди, суть яких полягає в одному: селище існувало завдяки джерелам, котрі потужно живили Південний Буг. [4]

Найвідоміше джерело знаходиться у парку «Богоявленський» у Корабельному районі Миколаєва. Перша письмова згадка про це джерело

відноситься до середини XVII сторіччя. Вона належить відомому інженеру і військовому картографу французького походження Гійому де Боплану, який у той час перебував на польській службі і мандрував Україною. [5]

Про парк написала головний хранитель фондів Миколаївського краєзнавчого музею Н. О. Кухар-Онишко: «Парк в Богоявленську за часів Потьомкіна та Фалєєва розташовувався між рікою Південний Буг та дорогою на Миколаїв, вздовж Вітовської Балки, якою протікає невеликий струмок». На сьогоднішній день сучасний парк «Богоявленський» вже не має бувшої величі, але його головною окрасою є Вітовське джерело у самому серці парку. [16] [2]

На цьому місці розташовувався «Богоявленський фонтан», воду з якого облюбував навіть князь Потьомкін, а свого часу вода з Вітовського джерела використовувалася для лікування у військовому шпиталі. Професор Ф. Ерісман, котрий у 1886 році досліджував воду з Богоявленських джерел, стверджував, що між Дніпром та Бугом існує підземна річка, яка потужно живить вітовські джерела. Лабораторні дослідження засвідчили, що вітовська вода в той час була не гірша від Кавказьких мінеральних вод. [6]

Миколаївський глиноземний завод (с. Галицинове)

Миколаївський глиноземний завод – провідне підприємство алюмінієвої промисловості України й одне з найбільших в Європі у галузі кольорової металургії. Розташоване у селі Галицинове Вітовського району Миколаївської області на східному березі Дніпро-Бузького лиману і спеціалізується на виробництві металургійного глинозему (оксиду алюмінію) – сировини для виготовлення алюмінію. Після укладання 1969 договору з Гвінеєю про закупівлю 2 млн тонн бокситів щорічно упродовж 30-ти р. 1972 прийнято рішення про будівництво глиноземного заводу в Миколаєві – єдиного у СРСР підприємства, орієнтованого на переробку високоякісних бокситів. Будівництво розпочато 1974 за технічного сприяння фірм «Алюмініум-Пешине» (Франція), «Лургі» (Німеччина) та низки інших західних компаній, з використанням технології виробництва глинозему способом Байєра.

Зараз глиноземний завод є основним бюджетоутворюючим підприємством Галицинівської ОТГ, активно підтримує соціально значущі проекти та дає роботу більш як 4 тисячам людей. [7]

Кисляківський Задній маяк (с. Лимани)

Кисляківський Задній маяк, що височіє у степу, порушує класичне уявлення про прив'язку споруд такого типу до моря і поєднує досить протилежні явища: воду й сушу та переплітає історію із сучасністю.

Так, як і Хаблівський задній маяк, Кисляківський стоїть посеред поля на кургані, поблизу села Лимани Вітовського району Миколаївської області.

Як вважає часина краєзнавців, саме на кургані де стоїть нині цей маяк, у 1709 році перебував гетьман України Іван Степанович Мазепа. Підставою для такої версії служить хроніка тих літ, у якій вказано, що курган цей стояв навпроти Кислякової балки. Інших курганів, які б мали таку прив'язку до місцевості немає.

На кам'яному фундаменті колишнього Кисляківського телеграфу, зруйнованого часом було встановлено перший маяк

Перший маяк тут було встановлено у 1857 році у степу на кам'яному фундаменті. Збудували його у вигляді вежі заввишки 10 м з чотирма підпорами. У верхній частині вежі для кращої видимості було закріплено квадратний дерев'яний щит.

Сучасну споруду Кисляківського Заднього маяка збудували у 1955 році. Червона чотиригранна кам'яна башта з білою вертикальною смугою має висоту 12 м, а висота її вогню від рівня моря становить 57 м. На маяку встановлено сучасний світлооптичний апарат, він світить постійним червоним вогнем, дальність видимості якого досягає 19 миль.

Маяк забезпечує безпеку судноплавства Кисляківсько-Лупаріським (сьомим) коліном Бузько-Дніпровсько-лиманського каналу. [8]

Загоризонтна радіолокаційна станція «Дуга-Н» (с. Луч)

В середині 60-х років минулого століття поблизу міста Миколаїв у селі Луч Вітовського району почали будівництво діючого макету загоризонтного короткохвильового радіолокатора (виріб 5Н77) під шифром «Дуга-Н».

Загоризонтна радіолокаційна станція (ЗГРЛС) призначалася для перевірки можливості виявлення міжконтинентальних балістичних ракет по їх стартовому факелу і працювала на основі відображення радіосигналу від іоносфери, тому одержала назву загоризонтної РЛС просторової хвилі. Станція забезпечувала охоплення повітряного простору Китаю. Передавальна антена була побудована в селі Луч, поблизу траси Миколаїв-Херсон. [9]

Ця ЗГРЛС була однією із трьох ЗГРЛС у СРСР. Останні дві були розташовані в районі Чорнобиля та Комсомольську-на-Амурі.

Наразі від цього об'єкта залишилося небагато, але все ж на що подивитися є.

Завод Сандора ТОВ «PepsiCo» (с. Миколаївське, с. Мішково-Погорілове)

Компанія PepsiCo — один з найбільших в Україні виробників продуктів харчування та напоїв. Компанія займає провідні позиції на ринку соків і сокової продукції, де представлена брендами Sandora, «Садочок», «Сандорик». До портфелю компанії входять також газовані напої Pepsi, 7UP, Mirinda, холодний чай Lipton Ice Tea, мінеральна вода «Аква Мінерале». На ринку снєків компанія представлена брендами Lay's і Хрустєам. PepsiCo в Україні також займає впевнені позиції на ринку молочної продукції з брендами «Чудо», «Слов'яночка», «Машенька» та дитячого харчування з брендом «Агуша».

Компанія є одним з найбільших в Україні переробників сирого молока, сезонних овочів та фруктів. Сьогодні PepsiCo в Україні належать три виробництва, що розташовані у різних куточках країни: завод з переробки фруктів, овочів, виробництва соків та снєків (с. Миколаївське Вітовського району Миколаївської обл.); завод з виробництва соків, газованих напоїв та холодного чаю (с. Мішково-Погорілове Вітовського району Миколаївської області) та Київський молочний завод (м. Вишневе Київської обл.). [10]

Прискіплива робота з постачальниками і суворий контроль якості на всіх етапах виробництва сприяють успішній діяльності компанії. На підприємстві впроваджено й сертифіковано системи управління якістю (ISO 9001) та безпечністю харчових продуктів (ISO 22000). Тому не дивно, що майже кожен другий пакет придбаного соку в Україні вироблено на «Сандорі».

На виробничому комплексі № 2 у с. Мішково-Погорілове Вітовського району продукцію споживачам відправляють не лише авто, а й залізничним транспортом. Такий критий залізничний вокзал має не кожне підприємство. Вітамінну продукцію (в середньому по 50 т) завантажують у вагони-термоси, яким не страшні ні морози, ні спека. [11]

Троїцький (Малаканівський) колодязь (с. Костянтинівка, с. Калинівка)

Шанувальниками історії рідного краю (ГО «Вітовське Українське Товариство»), було досліджено один з давніх колодязів на Вітовщині, - Троїцький. Так його називають у Костянтинівці, у селі Калинівка цей колодязь називають Малаканівим.

Колодязь стоїть у полі, між селами Костянтинівка і Калинівка Вітовського району. Два великі кам'яні стовпи служили опорами для поперечини, на якій кріпилося колесо. Вода піднімалася на поверхню кінною тягою. За один підйом набирали 100 літрів води. Такі колодці споруджували на торгових шляхах. Координати Google maps: 47.027086, 32.267870.

Група миколаївських краєзнавців на чолі з миколаївським археологом Василем Івановичем Нікітіним дослідила колодязь і виявила: глибина 70 метрів, товща води 28 метрів, перетин горловини близько трьох метрів. З середини колодязь викладений пиляним каменем-черепашником. Здалеку кам'яні колони нагадують елементи Стоунхенджа.

Навіть на відстані двох метрів від горловини чути шум води. Пригадується версія Петербурзького професора Ерісмана, (який досліджував Богоявленське джерело в кінці 19 століття), про існування підземної річки між Бугом та Інгульцем. Наразі це єдиний відомий нам колодязь у Вітовському

районі збудований за турецькою технологією. Такі самі гідроспороди ще існують у Очаківському районі на місці колишніх турецьких сіл. [12] [13]

Монастир Костянтина і Олени (с. Костянтинівка)

Монастир, в якому зберігаються великі святині, чудесним чином вцілілі до наших днів, і зараз є центром паломництва. Подолавши всі негаразди радянських років, він як і раніше залишається духовною скарбницею. І зараз стародавні стіни монастиря Костянтина і Олени дарують спокій і блаженство тим, хто приїжджає сюди з молитвою. Побувавши тут одного разу, ви вже не зможете забути це місце.

Історія монастиря почалася з храму, який діє і понині. Його зводили 10 років, завозили камені для будівництва з Херсона. Незважаючи на свій сторічний вік, він відмінно зберігся до наших днів. Тільки дзвіницю, яку прикрашали величезний дзвін і великий хрест, закріплений ланцюгами, пошкодили під час окупації фашисти. Ще, вирішивши зробити тут клуб, німці стали зривати з церкви її купол. Далося це насилу: рвалися ланцюги, ламався трактор, а святиня довгий час залишалася нескореною.

Зараз храм відроджується. Ведуться реставраційні роботи, будується корпус з теплою церквою. І знову працює монастир - в 90-х роках було прийнято рішення заснувати чоловічий прихід.

Але найголовніше - це монастирські святині, чудотворні ікони. Багато прочан долають шлях, щоб побачити цілющу ікону і частку мощей святого великомученика і цілителя Пантелеймона. І моляться стародавній іконі Різдва Пресвятої Богородиці, написаної старовинним італійським майстром. [14]

Засільський цукровий завод (сmt. Первомайське)

У сmt. Первомайське Вітовського району Миколаївської області знаходиться Засільський цукровий завод ТОВ «Юкрейніан Шугар Компані» (Ed&F Man Україна).

Юкрейніан Шугар Компані – дочірня компанія ED&F Man, соціально направлене підприємство, що орієнтується на міжнародні стандарти. На українському ринку, ЮШК постає як молода цукрова компанія, з іноземним

капіталовкладенням, що динамічно розвивається, основною метою якої є створення і переробка сирцю, а також високоякісне виробництво цукру для місцевих топ-клієнтів.

Сьогодні, завод здатний переробляти до 1000 т цукру-сирцю в день, а за рахунок використання у виробництві енергії вугілля, має найнижчу середню собівартість у порівнянні з іншими заводами України. У своїй діяльності Юкрейніан Шугар Компані використовує передові технології і постійно удосконалює технологічний процес виробництва продукції.

Історія заводу починається з 1961 року, велись будівельні і монтажні роботи за проектами британської компанії Віккерс-Буккер та Миколаївського СУ-17. Загальна площа відводу землі під будівництво – склала 485 га. 20 грудня 1963 року був введений в експлуатацію II-й Миколаївський цукровий завод, який з часом був перейменований в Засільський цукровий завод. Спочатку завод займався, виключно, переробкою буряка та виробництвом бурякового цукру. Його виробнича потужність складала 5 тисяч тон буряку за добу. Грудень 1993 р. – Засільський цукровий завод був реорганізований в ОАТ «Таврія-Цукор». 6 червня 2007 р. – ЮШК придбала у компанії ТОВ «Сімекс» 75% акцій Засільського цукрового заводу. Решта 25% находились у розпорядженні іншого власника. В модернізацію заводу, протягом 3х років, було інвестовано близько 30 мл. доларів. В 2009 році ED & F Map сконцентрувало 100% акцій Засільського цукрового заводу, став єдиним власником. В 2012 році, ТОВ «Юкрейніан Шугар Компані» спільно з Агро-торговою фірмою «Агро-Діло» (Юкрейніан Фармінг Компані) зайнялося вирощуванням цукрових буряків, з метою виробництва бурякового цукру і його продажів по території України, а також експорту на світові ринки. [15]

Рецензуючи вищевикладене можна сказати, що Вітовський район має вагомий туристсько-рекреаційний потенціал, який дозволяє без зусиль запускати різнопланові туристичні маршрути спеціалістами. На Вітовщині представлені як історико-археологічні та релігійні об'єкти, так і індустріальні об'єкти, що дає нагоду зацікавити різнопланові групи туристів.

Повноцінні дослідження туристичних, історико-археологічних об'єктів допоможуть більш глибоко розкрити давнину місцевості, що в свою чергу дозволить створити гарний туристичний продукт і зацікавить більшу кількість людей.

Список використаних джерел

1. Богадъорова Л.М. Соціально-економічне значення сільського туризму в контексті розвитку сільських територій України / Л.М. Богадъорова //Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки – 2014. – Вип. 1. – С. 79-83
2. Снытко И.А. Богоявленск и его окрестности: Историко-краеведческие очерки / И. А. Снытко, В. А. Касьяновский. – Симферополь: «Таврида», 2012. – 184 с.
3. Гребенников В. Б. Пам'ятники археології Жовтневого району: каталог-довідник / В. Б. Гребенников, С. М. Яценко. – Миколаїв: Іліон, 2012. – 96 с.
4. Ярмошевич О. О. Вітовщина. Історія рідного краю / О. О. Ярмошевич, В. П. Мних. – Миколаїв: Видавництво Яслав, 2018. – 224 с.
5. Жива вода Богоявленська [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2705669-ziva-voda-bogoavlenska.html>
6. Історія краю | Курс на Корабельный | Страница 2 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://korabelniy.wordpress.com/tag/%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F-%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%8E/page/2/>
7. Миколаївський глиноземний завод | Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=65278
8. Кисляківський задній маяк на Миколаївщині | SunKissed [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://sunkissed.com.ua/kislyakivskyj-mayak/>
9. Загоризонтная радиолокационная станция «Дуга» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://library.voenmeh.ru/jirbis2/files/materials/ifour/book2/book_on_main_page/2.1.htm
10. PepsiCo PepsiCo в Україні | PepsiCo Україна [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pepsico.ua/company/pepsico_in_ukraine/
11. Філософія першості. Вісник. Офіційно про податки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/3631>
12. За один підйом — 100 літрів води: на Вітовщині збереглася турецька степова криниця [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://korabelov.info/2018/08/96033/za-odin-pidyom-100-litriv-vodi-na-vitovshhi/>

13. Степові криниці Вітовщини. Віктор Мних | Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=260207841480542&id=100024739852328
14. Монастир Костянтина і Олени, Костянтинівка [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/77736_monastyr-konstantina-i-eleny.htm
15. Юкрейніан Шугар Компані — ED&F Man Ukraine - ED&F Man Ukraine [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://edfmanua.com/vyrobnytstvo/yukrainian-shuhar-kompani>
16. Кухар-Онышко Н. А. Жизнь и смерть светлейшего князя Г. А. Потемкина / Н.А. Кухар-Онышко, В.Б. Пиворович. – Николаев: Возможности Киммерии, 2002. – 142 с.